

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

самовдосконалення; порівняльний аналіз освітніх Програм із підготовки майбутніх фахівців з екологів на бакалавраті та на магістеріумі в Україні та у Франції. Збір основних матеріалів, особливо із франкомовних джерел, написання тексту виконала О. Я. Калита, загальна редакція – М. О. Голубєва. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наше дослідження виконувалося в рамках наукової теми кафедри психології та педагогіки НаУКМА «Психологічні умови та механізми функціонування особистості в реаліях сучасного українського суспільства». Реєстраційний номер в УкрІНТЕІ: 0121U114361. Науковий керівник – проф. В. М. Чернобровкін.

Список використаних джерел:

1. Авершин А. О., Яковенко Т. В. Формування критичного мислення у студентів інженерно-педагогічних ВНЗ. Проблеми інженерно-педагогічної освіти : збірник наук. пр. Харків : УПА, 2009. Вип. 24–25. С. 238–246. URL: <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/handle/123456789/793>
2. Бандурович Т. М. Використання технології критичного мислення як засобу створення творчого мікроклімату на уроці світової літератури. Освітній інтернет-навігатор : науково-методичний інтернет-журнал. URL: <http://oin.in.ua/vykorystannya-tehnolohiji-krytychnoho-myslennya-yakzasobu-stvorennya-tvorchoho-mikroklimatu-na-urotsi-svitovoji-literatury>
3. Романова С., Денисевич О. Розвиток критичного мислення особистості як проблема сучасної освіти Вісник національного авіаційного університету. Серія «Педагогіка, психологія». 2009. № 2. С. 113–118. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/2124/2115>
4. Скорик Ю. М. Критичне мислення педагога як освітня технологія. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2016. Вип. 2. С. 120–124.
5. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії) : посібник для вчителя. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2011. 105 с.
6. Хачумян Т. І. Поняття «критичне мислення» та його сутність у психолого-педагогічній науці. Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. Київ : ВЦ КНЛУ, 2003. Вип. 24. Ч. 2. С. 171–177.
7. Хачумян Т. І. Формування критичного мислення студентів вищих навчальних закладів засобами інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Хачумян Тетяна Іванівна ; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г. Сковороди. Харків, 2005. 221 с.

КАЛЮЖНА Юлія Іванівна

**ФІЛЬМИ ЯК ІМЕРСИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ
КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-ПОЛІТОЛОГІВ**

Дослідження в галузі когнітивної психології та медіапедагогіки переконливо підтверджують, що кінематограф постає не просто ілюстративним доповненням до дидактичного процесу, а потужним каталізатором глибинного засвоєння знань та інтенсифікації креативного потенціалу студентів. Актуальність імплементації фільмів як імерсивного методу навчання обґрунтована унікальними когнітивними преференціями візуального наративу: згідно з репрезентативними даними, поєднання різних каналів сприйняття дозволяє підвищити рівень збереження інформації з 10% (при читанні) до 50% у випадках симультанного аудіовізуального впливу (Engert & Spencer, 2009). Сучасна освітня статистика від AssignmentHelp (2025) фіксує глобальний тренд: понад 72% освітян вже інтегрують відеоконтент у власні стратегії, оскільки 83% здобувачів вищої освіти демонструють вищу якість збереження матеріалу порівняно з традиційними лекційними форматами (Team Jedi News, 2025). Ефективність методу базується на механізмах афективного навчання: на відміну від статичних презентацій, фільм генерує емоційний резонанс, який, згідно з висновками нейронауки, забезпечує глибше кодування інформації в довготривалій пам'яті. Використання «мистецтва екрану» трансформує абстрактні політичні ідеї на відчутний досвід, спонукаючи студентів до «концептуальної експансії» та мислення поза межами канонічних підручників. Опитування підтверджують високий прагматичний потенціал методу: 68% студентів зазначають, що «кінотекст» дозволяє їм вибудувати стійкий рефлексивний зв'язок із гострими проблемами реального світу (Team Jedi News, 2025).

Парадигмальна трансформація сучасної політичної освіти диктує перехід до моделі, у якій викладач постає як фасилітатор креативного середовища та дизайнер імерсивного досвіду. Така стратегія вимагає рішучого виходу за межі конвенційного формату лекційно-семінарських занять на користь сценарного дизайну навчальних траєкторій. У цьому дискурсі «кінотекст» дефінується як повноцінний імерсивний метод, що дозволяє студентам-політологам не лише пасивно засвоювати абстрактні концепції, а й рефлексивно «проживати» складні політичні реалії через занурення в імерсивну дієгетику фільму. Це створює ефект «критичного залучення», що трансформує сухі теоретичні конструкції на глибинний екзистенційний та аналітичний досвід (Stenberg & Switek, 2023). Обґрунтовуючи цей підхід, провідна дослідниця психології креативності Мадлен Гросс зазначає: «Мистецтво ставить нас перед несподіваним. Воно виводить нас за межі поверхневого сприйняття до ширших і абстрактніших способів мислення та сприйняття. Ці ж процеси підтримують творче мислення» (Herrick, 2026). Таким чином, через зіткнення з візуальною амбівалентністю кінообразу активується «стан відкритості» – особливий когнітивний стан, що сприяє подоланню інтелектуальної інерції. У свою чергу, Лаура Міллс у контексті інноваційної креативної педагогіки наголошує, що навчання сучасного студента

має стати простором мультимодального досвіду. Він повинен інтегрувати традиційні академічні практики (читання, конспектування) із афективним переживанням політичного, яке забезпечує саме імерсивна кінопедагогіка (Mills, 2024). Це дозволяє викладачу створити умови для «особистісного, глибокого, інтимного» пізнання міжнародних відносин та внутрішньої політики, де емоційний резонанс стає фундаментом для критичної деконструкції влади.

Теоретико-методологічний фундамент імплементації фільмів у процес викладання політології закладений у працях низки дослідників, які довели валідність візуального наративу для аналізу та дослідження політичних інститутів, процесів та архітектури влади. Зокрема, К. Вебер обґрунтувала використання популярного кіно як інструменту критичної верифікації теорій міжнародних відносин (Weber, 2001). Л. Кузма та П. Гейні експериментально підтвердили ефективність візуалізації абстрактних концептів при вивченні зовнішньої політики (Kuzma & Haney, 2001), тоді як Р. Грегг запропонував розглядати кінематограф як «вікно у світ» для рефлексії над категоріями суверенітету, націоналізму та етики (Gregg, 1999). Особливе місце в цьому дискурсі посідає концепція М. Вейна, який через діалектику «Третього кіно» визначає екранне мистецтво як простір для соціально-культурної емансипації та політичної суб'єктивації мас, протиставляючи його гегемонії комерційного кінематографа (Wayne, 2001). Вагомий внесок у трансформацію педагогічної парадигми зробив К. Крачун, акцентуючи увагу на переході до студентоцентрованої моделі, де фільм постає як «вирівнювальний пристрій» (levelling device), що демократизує дискурс в аудиторії (Craciun, 2004). Сучасний етап розвитку напряму характеризується розширенням об'єктів аналізу: М. Стенберг та Н. Світек розробили методику вивчення порівняльної політики через ефект «критичного залучення» глядача серіалів (Stenberg & Switek, 2023); Дж. Холланд досліджує роль вигаданих телесвітів у формуванні візуальної грамотності та навичок критичного оцінювання (Holland, 2016). Прикладна значущість методу простежується у працях П. Агочука та Г. Кечечі (вплив кіно на електоральні атитюди) (Agocuk & Keçeci, 2017), Е. К. Остін (теорія державного управління) (Austin, 2012) та С. Котсовіліса, який розглядає драму як цифровий імерсивний простір для осмислення природи війни та конфліктів (Kotsovilis, 2023).

В епоху експансії генеративного штучного інтелекту, здатного до швидкої компіляції знань, виникає гостра потреба у формуванні креативного мислення, заснованого на суб'єктивній рефлексії, емоційному інтелекті та здатності до нестандартного сценарування політичних процесів. Саме ці компетенції є антропологічними константами, які неможливо повноцінно алгоритмізувати. Ігнорування візуальної культури, в якій сучасні студенти існують де-факто, є стратегічною помилкою вищої школи; натомість інтеграція фільмів дозволяє конвертувати природну медіаграмотність студентів у професійні аналітичні навички.

Теоретичним фундаментом такої трансформації виступає концепція «кіномислення» (cine-thinking) Жюльєн Дельоза, де образ не просто репрезентує світ, а змушує інтелект працювати в режимі «пізнання через зустріч» (Deleuze, 1986). Експериментально доведено, що перегляд художньо амбівалентних стрічок стимулює «концептуальну експансію» – розмивання меж між ментальними категоріями, що активує «стан відкритості», необхідний для генерації інноваційних рішень у ситуаціях високої глобальної невизначеності (Cromarty et al., 2023; Herrick, 2026; Moulton, 2024). Це дозволяє студентам на якісно новому рівні досліджувати критичні вузли політичної науки: від механізмів масового протесту та ідеологічного монтажу до етичних дилем ядерного стримування, деколонізації, архітекτονіки тоталітарної пропаганди, соціальної нерівності, а також сучасних дискурсів політичного фемінізму та екологічної безпеки.

Трансформація аудиторії на інтерактивну лабораторію дозволяє використовувати фільм як простір для емпіричної верифікації теорій політології. Зокрема, такі стрічки, як «Повстання штатів» (2024), стають лабораторією для аналізу внутрішньополітичної поляризації та деградації демократичних інститутів; «Ілюзія безпеки» (2023) та «Не дивіться вгору» (2021) дозволяють досліджувати архітектонику «цифрової вразливості» та кризи експертного знання в умовах постправди; «Оппенгеймер» (2023) та «Тринадцять днів» (2000) слугують майданчиками для вивчення етики прийняття рішень та логіки ядерного стримування. Подібний підхід трансформує пасивне споживання контенту на активний процес теоретичного моделювання у штучно сконструйованих світах. Згідно з дослідженнями, імплементація імерсивних відеоматеріалів підвищує рівень залученості студентів на 45% (Team Jedi News, 2025), забезпечуючи афективний зв'язок із матеріалом. Це дозволяє майбутнім політологам опановувати складні етичні та управлінські дилеми значно глибше, ніж через роботу виключно з текстовими джерелами.

Перехід до стратегії креативної медіапедагогіки вимагає рішучої трансформації конвенційних дискусійних форматів на користь когнітивних практик, що стимулюють дивергентне мислення (Cromarty et al., 2023). Викладач-креатор пропонує студентам індивідуалізовані траєкторії аналізу через прикладні проєкти:

- Мультимодальна деконструкція (Метод семіотичних колажів): створення візуальних рядів із кадрів фільму для експлікації того, як ракурси та іконографія влади легітимізують політичний порядок.
- Спекулятивно-аналітичне моделювання (What-if сценарії): розробка сценаріїв на основі науково-фантастичних кейсів (Moulton, 2024), де студенти здійснюють контрфактуальний аналіз наслідків екологічного колапсу чи системної деградації інститутів.
- Альтернативне наративне скриптування: проектування додаткових сцен або фіналів, що кидають виклик гегемонним наративам, дозволяючи студентам знаходити власний «авторський голос» у науці.

Реалізація цих методів забезпечує інклюзивність навчання, дозволяючи здобувачам із різними когнітивними стилями ефективно опановувати складні дилеми через механізми подвійного кодування інформації. Перспективність імплементації фільмів в освітній процес вищої школи полягає у формуванні мультимодальної грамотності, необхідної для виявлення маніпуляцій у «постправдивому» світі. В епоху домінування AI саме здатність до суб'єктивного сценарування та дельозіанського «кіно-мислення» постає унікальною антропологічною перевагою людини. Креативна педагогіка перетворює університетську аудиторію на «простір радикальних можливостей» (Mills, 2024), де майбутній політолог вчиться не просто репродукувати знання, а «мислити немислиме» (think the unthinkable), готуючись до професійної суб'єктності в умовах екстремальної глобальної невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Agocuk, P., & Keçeci, G. (2017). The Role of Cinema and the Effect of Educational Levels of Politicians on Voting Attitude. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(12), 7941–7948. <https://doi.org/10.12973/ejmste/80731>
2. Austin, E. K. (2012). Cinema and Public Administration Theory in the Classroom. *Administrative Theory & Praxis*, 34(1), 114–119. <https://doi.org/10.2753/ATP1084-1806340107>
3. Craciun, C. (2004). Teaching Political Science at the Movies [Conference paper]. EPSNET Plenary Conference, Charles University, Prague, Czech Republic.
4. Cromarty, E., Young, M. A., & Elias, S. (2023). The use of film to motivate interest in students with learning differences through imagination and diverse thinking in higher education. *Journal of Research Initiatives*, 7(3), Article 4. <https://digitalcommons.uncfsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1334&context=jri>
5. Deleuze, G. (1986). *Cinema 1: The movement-image* (H. Tomlinson & B. Habberjam, Trans.). London: Athlone Press.
6. Engert, S., & Spencer, A. (2009). International Relations at the Movies: Teaching and Learning about International Politics through Film. *Perspectives*, 17(1), 83–104.
7. Gregg, R. W. (1999). The Ten Best Films about International Relations. *World Policy Journal*, 16(2), 129–134
8. Herrick, D. (2026, April 9). Watching art films can make you a more creative thinker. University of California. <https://www.universityofcalifornia.edu/news/watching-art-films-can-make-you-more-creative-thinker>
9. Holland, J. (2016). Visual literacy in international relations: Teaching critical evaluative skills through fictional television. *International Studies Perspectives*, 17(2), 173–186. <https://doi.org/10.1111/insp.12098>

10. Kotsovilis, S. (2023, February 10–12). Drama as a digital learning space in the political science classroom [Working draft]. 2023 APSA Teaching and Learning Conference, Baltimore, MD, United States.
11. Kuzma, L. M., & Haney, P. J. (2001). And... Action! Using Film to Learn About Foreign Policy. *International Studies Perspectives*, 2(1), 33–50.
12. Mills, L. (2024, January 3). Creative pedagogy: Teaching the international innovatively and intimately. British International Studies Association. <https://www.bisa.ac.uk/articles/creative-pedagogy-teaching-international-innovatively-and-intimately>
13. Moulton, J. F. G. (2024, February 8). Using science fiction and creative writing in a political science classroom. *Political Science Educator*, 27(2). <https://educate.apsanet.org/using-science-fiction-and-creative-writing-in-a-political-science-classroom>
14. Stenberg, M., & Switek, N. (2023). Using television series to teach comparative and European politics. *European Political Science*, 22, 325–348. <https://doi.org/10.1057/s41304-022-00395-5>
15. Team Jedi News. (2025, October 16). Learning through cinema: How films inspire education and critical thinking. Jedi News. <https://www.jedinews.com/misc/articles/learning-through-cinema-how-films-inspire-education-and-critical-thinking/>
16. Wayne, M. (2011). *Political Film: Third Cinema Dialectics* (Trans. Ertan Yilmaz). İstanbul: Yordam Book.
17. Weber, C. (2001). The Highs and Lows of Teaching IR Theory: Using Popular Films for Theoretical Critique. *International Studies Perspectives*, 2(3), 281–287. <https://www.jstor.org/stable/44218170>
18. Yilmaz, B., & Radeljić, B. (2025). Star Trek as a laboratory for international relations: science fiction as a teaching method in global governance. *Cogent Social Sciences*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2533288>

КАСЯНЧУК Віктор Миколайович

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТРАДИЦІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА VR\AR ТЕХНОЛОГІЙ

Порівняльний аналіз ефективності традиційної реабілітації та використання технологій віртуальної реальності (VR) і доповненої реальності (AR) є актуальним напрямом сучасної медичної науки та практики. Традиційна реабілітація ґрунтується на перевірених методах фізичної терапії, лікувальної фізкультури, масажу, фізіотерапевтичних процедур та психологічної підтримки. Вона передбачає взаємодію пацієнта з фахівцем, індивідуальний підхід та контроль за виконанням вправ. Водночас розвиток цифрових технологій сприяв

Intercultural Communication (Based on Chinese Language Material)	мислення в міжкультурній комунікації (на основі китайськомовного матеріалу)	
Ivanna Zaremska Development of critical thinking of higher education students in classes on the course "Foreign Language for Professional Purposes"	Заремська Іванна Розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти на заняттях із курсу «іноземна мова за професійним спрямуванням»	116
Dmytro Zdebskyi Critical thinking as a professional competence of a polygraph examiner	Здебський Дмитро Критичне мислення як професійна компетентність поліграфолога	119
Nataliia Zelisko Critical thinking as a tool for validating business models in the digital environment	Зеліско Наталія Критичне мислення як інструмент валідації бізнес-моделей у цифровому середовищі	122
Roksoliana Zozuliak-Sluchykh The role of critical thinking in the professional training of future social professionals	Зозуляк-Случик Роксоліана Роль критичного мислення у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери	127
Maryna Kabysh Development of critical thinking in higher education institutions in Ukraine	Кабиш Марина Розвиток критичного мислення у закладах вищої освіти України	129
Olha Kalyta-Vlasiuk, Mariia Holubieva Developing critical thinking among future environmental professionals in higher education institutions in France	Калита-Власюк Ольга, Голубєва Марія Розвиток критичного мислення майбутніх фахівців з екології в закладах вищої освіти Франції	131
Yuliia Kaliuzhna Films as an immersive method of learning and shaping creative thinking in political science students	Калюжна Юлія Фільми як імерсивний метод навчання та формування креативного мислення студентів-політологів	135
Viktor Kasianchuk Comparative effectiveness of traditional rehabilitation and VR\AR technologies	Касянчук Віктор Порівняльна ефективність традиційної реабілітації та VR\AR технологій	140
Yuliia Kerpatenko Critical and creative thinking: teaching higher education students to analyze information from	Керпатенко Юлія Критичне та креативне мислення: навчання здобувачів закладів	143